

ORBITOR
.

DE ACELAȘI AUTOR

Faruri, vitrine, fotografii, poeme, Cartea Românească, 1980; *Poeme de amor*, Cartea Românească, 1983; *Totul*, poeme, Cartea Românească, 1985; *Visul* (în edițiile următoare *Nostalgia*), povestiri, Cartea Românească, 1989, Humanitas, 1993; *Levantul*, poem epic, Cartea Românească, 1990, Humanitas, 1998; *Visul chimeric*, studiu critic, Litera, 1991, Humanitas, 2011; *Travesti*, roman, Humanitas, 1994 (a devenit roman grafic în limba franceză); *Dragostea*, poeme, Humanitas, 1994; *Orbitor: Aripa stângă*, roman, Humanitas, 1996; *Dublu CD*, poeme, Humanitas, 1998; *Postmodernismul românesc*, studiu critic, Humanitas, 1999; *Jurnal I*, Humanitas, 2001; *Orbitor: Corpul*, roman, Humanitas, 2002; *Enciclopedia zmeilor*, carte pentru copii, Humanitas, 2002; *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli*, publicistică, Humanitas, 2003; *Parfumul aspru al ficțiunii*, audiobook, Humanitas, 2003; *Plurivers*, vol. I și II, poeme, Humanitas, 2003; *Cincizeci de sonete*, poeme, Brumar, 2003; *De ce iubim femeile*, povestiri și audiobook, Humanitas, 2004; *Baroane!*, publicistică, Humanitas, 2005; *Jurnal II*, Humanitas, 2005; *Poeme în garanție*, audiobook, Casa Radio, 2005; *Orbitor: Aripa dreaptă*, roman, Humanitas, 2007; *Dublu album*, poeme, Humanitas, 2009; *O seară la Operă*, poeme, Știința, Chișinău, 2009; *Nimic*, poeme, Humanitas, 2010; *Frumoasele străine*, povestiri, Humanitas, 2010; *Zen: Jurnal 2004–2010*, Humanitas, 2011; *Ochiul căprui al dragostei noastre*, publicistică și proză, Humanitas, 2012; *Fata de la marginea vieții*, povestiri alese, Humanitas, 2014; *Poezia*, Humanitas, 2015; *Solenoid*, Humanitas, 2016; *Peisaj după isterie*, publicistică, Humanitas, 2017; *Știutorii. Trei povestiri din Orbitor*, Humanitas, 2017; *Un om care scrie. Jurnal 2011–2017*, Humanitas, 2018; *Melancolia*, Humanitas, 2019; *Creionul de tâmplărie*, Humanitas, 2020.

Cărțile lui Mircea Cărtărescu au primit cele mai importante premii literare românești, ca și importante premii internaționale: Premiul literar Giuseppe Acerbi, Italia (2005); Premiul internațional pentru literatură de la Vilenica, Slovenia (2011); Premiul internațional pentru literatură al orașului Berlin (2012); Premiul internațional pentru poezie Novi Sad, Serbia (2013); Premiul internațional Spycher-Leuk, Elveția (2013); Premiul La tormenta en un vaso, Spania (2014); Premiul Euskadi de Plata, San Sebastián (2014); Premiul orașului Leipzig pentru înțelegere europeană (2015); Premiul de stat al Austriei pentru literatură europeană (2015); Premiul „Gregor von Rezzori“, Florența (2016), Premiul Leteo, Spania (2017); Premiul „Thomas Mann“ pentru literatură, Lübeck (2018); Premio Formentor de las Letras, Palma de Mallorca (2018); Premiul Strega, Roma (2018); Prix Millepages, Vincennes (2019); Prix Transfuge, Paris (2019).

MIRCEA
CĂRTĂRESCU
ORBITOR
ARIPA STÂNGĂ

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

„Căci cunoaștem în parte și prorocim în parte; dar când va veni ce este desăvârșit, acest *în parte* se va sfârși.

Când eram copil, vorbeam ca un copil, simțeam ca un copil, gândeam ca un copil; când am devenit matur, am terminat cu ce era copilăresc.

Acum vedem că într-o oglindă în chip întunecos, dar atunci vom vedea față în față; acum cunosc în parte, atunci voi cunoaște deplin, cum am fost cunoscut și eu pe deplin.“

SF. PAVEL, *Corinteni*, I, 13, 9–12

Partea întâi

Înainte să se construiască blocul de vizavi și totul să devină ecranat și irespirabil, priveam nopți întregi Bucureștiul de la tripla fereastră panoramică a camerei mele din Ștefan cel Mare. Fereastra reflecta de obicei mobilierul sărac al încăperii, un dormitor de lemn gălbui, o toaletă cu oglindă, câteva plante, aloe și asparagus, în ghivece de argilă, așezate pe masă. Lustra cu abajururi de sticlă verzuie, unul dintre ele ciobit de mult timp. Spațiul galben al camerei devenea și mai galben adâncindu-se în uriașa fereastră, iar eu, un adolescent ascuțit și bolnăvicios, în pijama rufoasă și cu un fel de vestă lăbărțată deasupra, stăteam toată după-amiaza așezat cu fundul pe lada de la studio, privind în ochi, ca hipnotizat, reflectul meu din oglinda străvezie a ferestrei. Picioarele le țineam pe caloriferul de sub geam, care iarna îmi ardea tălpile, dându-mi un amestec pervers, subliminal, de plăcere și suferință. Îmi vedeam în geamul galben, sub floarea triplă a fantomei lustrei, fața subțire ca o lamă și ochii cu cearcăne violete sub ei. Câteva fire de mustață făceau și mai evidentă asimetria gurii, care era de fapt asimetria întregii mele fețe. Dacă unei fotografii de-ale mele i-ai acoperi jumătatea stângă a feței, ai avea imaginea unui tânăr deschis și voluntar, cu trăsături aproape frumoase. Cealaltă jumătate, însă, surprindea și înspăimânta: ochiul era aici mort și gura tragică, și lipsa de speranță se întindea pe întreaga piele a obrazului ca o eczemă.

Abia când stingeam lumina în cameră mă simțeam însă cu adevărat eu. Deodată pe pereți începeau să se rotească dungile albastre electric și verzi fosforescente ale tramvaielor care treceau huruind pe șoseaua aflată cu cinci etaje dedesubt, deodată deveneam conștient de zgomotul îngrozitor al traficului și de singurătatea și tristețea fără capăt a vieții mele. Întrerupătorul era după șifonier, și când stingeam lumina odaia devenea un acvariu livid. Mă mișcam, ca un pește bătrân, printre mobile putrede, mirosind ca reziduurile marine dintre stânci, înaintam pe covorul de iută, aspru sub tălpi, până la ladă, mă așezam iar pe ea, puneam picioarele pe calorifer și fantasticul București exploda deodată după sticla albastră de lună. Era ca un triptic nocturn, de o strălucire sticloasă, nesfârșită, inepuizabilă. Dedesubt, vedeam o parte din șosea, cu stâlpii ei electrici ca niște cruci de metal, susținând firele de tramvai și becurile roze, care iarna scoteau din nopți valuri peste valuri de ninsoare furioasă sau lentă, rară ca în desenele animate sau abundentă ca o blană. În nopțile de vară însă, mă distram imaginându-mi câte un crucificat cu cunună de spini pe creștet, țintuit de fiecare din șirul nesfârșit de stâlpi. Costelivi și pletoși, cu ștergare umede în jurul șoldurilor, ar fi urmărit din ochii înlăcrimați scurgerea automobilelor pe strada pietruită. Doi-trei copii, cine știe de ce întârziați până la ora aceea din nopți, s-ar fi oprit și l-ar fi privit pe Cristul cel mai apropiat, ridicându-și spre lună fețele triumfiulare.

Vizavi se afla centrul de pâine, apoi câteva curți și un chioșc rotund de tutungerie. Un centru de umplut sifoane. O alimentară. Poate fiindcă am traversat prima dată șoseaua singur ca să cumpăr o pâine visez atât de des acel loc. În visele mele el nu mai este o mugherniță mizerabilă, mereu întunecoasă, unde o bătrână în halat alb mânduiește pâini în formă și cu miros de șobolan, ci un spațiu misterios, unde duc trepte înalte, greu de urcat. Becul chior, legat de două fire neizolate, capătă un sens mistic, iar femeia

e acum tânără și frumoasă, între lăzile ciclopice de pâine. Femeia însăși e înaltă cât un turn. Îmi număr banii în acea lumină himerică, îi sclipesc în pumn, dar nu reușesc să-i socotesc și încep să plâng, căci nu știu dacă-mi ajung să cumpăr o pâine. Și mai încolo, în susul șoselei, se află Nenea Cățelu, un pensionar nenorocit și leneș, care are o curte devastată parcă de război, unde nu crește absolut nimic, un maidan de gunoaie de fapt. Bătrânul și nevastă-sa umblă năuci de colo-colo, intrând și ieșind dintr-un bordei acoperit cu carton gudronat, împiedicându-se de un câine scheletic, de la care le-a venit și numele. Înspre Dinamo, mai departe, e alimentara, din care nu văd de fapt decât un colț. Spre Circul de Stat se află blocul cu autoservirea și cu un alt chioșc de difuzare a presei. Acolo, în visele mele, încep subteranele. Rătăcesc, cu un coș de sârmă în mână, printre rafturile cu șerbet și dulceață, cu șervețele și pungi de zahăr (în care uneori erau ascunse mașinuțe de metal verde sau portocaliu, cel puțin așa se spunea între puști), pătrundeam apoi printr-o ușă batantă în altă zonă a magazinului, care n-a existat niciodată, și mă trezeam afară, sub stele, având încă în mână coșulețul plin de cutii și borcane. Eram în spatele blocului, între lăzi vrăfuite, de scândură spartă, iar în fața mea era ușa de tablă vopsită în alb, unde câteodată se vindea brânză. Dar acum nu era o singură ușă, ca în realitate, ci vreo zece, înșirate de-a lungul întregului bloc, iar între ele ferestre puternic luminate ale unor camere aflate la demisol. În fiecare vedeai prin geam câte un pat curios, pe picioare foarte înalte, iar în paturi dormeau fete foarte tinere, cu părul risipit pe pernă, cu sânii mici dezveliți. Într-unul din vise am deschis ușa cea mai apropiată de mine și am coborât o scară-n spirală, care ducea adânc, într-un mic alcov luminat electric, unde mă aștepta una dintre aceste fete-păpuși, cârlionțate și docile. Deși eram bărbat deja când am avut acest vis, nu mi-a fost dat s-o posed pe Silvia, și toată excitația mi s-a risipit în încâlceala unor încren-gături păsloase de vorbe și gesturi. Am ieșit cu ea de mână, am

traversat șoseaua înzăpezită și i-am privit părul albastru în lumina vitrinelor de la farmacie și de la restaurantul Hora, apoi am așteptat tramvaiul amândoi, în ninsoarea care ne ștergea trăsăturile feței, și a venit tramvaiul, care nu avea pereți, era doar șasiul și câteva scaune de lemn deasupra, iar Silvia a urcat și s-a pierdut într-o zonă a orașului pe care am aflat-o mai târziu, în alte vise.

În spatele acestui prim rând de clădiri se vedeau altele, acoperite de stele. Era o vilă masivă cu olane roșii, era și o casă roz ca un mic castel, erau blocuri scunde, împletite cu iederă, din perioada interbelică, ce-aveau ferestre rotunde și geamuri dreptunghiulare cu ornamente Jugendstil în casa scărilor și foișoare grotești deasupra. Toate pierdute prin frunzișul, acum negru, al plopilor și carpenilor, care mătură cerul adânc, din ce în ce mai întunecat către stele. La ferestrele luminate se desfășura mereu o viață din care prindeam fragmentar câte ceva: o femeie călca rufe, un bărbat în cămașă albă se tot învârtea prin odaie la etajul trei, două femei stăteau în fotolii și discutau la nesfârșit. Doar trei sau patru ferestre prezentau interes. În nopți de febră erotică stăteam la geam, în întuneric, până se stingeau toate luminile și nu mai era nimic de văzut, sperând să prind o dată acele scene, acele dezveliri de sâni și fese și triunghiuri pubiene, acei bărbați răsturnând femeile-n pat sau ducându-le la fereastră și posedându-le acolo pe la spate. De multe ori erau trase draperii sau transperante peste ferestre, și mă străduiam atunci, stricându-mi ochii, să interpretez mișcărilor abstracte și fragmentare care fulgerau pe dunga de lumină rămasă neacoperită, văzând peste tot pulpe și șolduri, până când amețeam și sexul mi se umecta penibil în pijama. Abia atunci mă culcam, ca să visez că pătrund în acele camere străine și particip la manevrele erotice complicate din adâncul lor...

Dincolo de acest al doilea rând de clădiri, orașul se-ntindea până în zare, acoperind jumătate din fereastră cu un amestec tot mai mărunțit, mai confuz, mai indistinct, mai aleatoriu de vegetal

și arhitectural, cu fleșele plopilor țâșnind din loc în loc și cupole ciudate arcuindu-se între nori. Foarte departe distingeam (mi le arătase mama încă din copilărie pe ceruri de după furtună) silueta în zigzag a magazinului Victoria, câteva blocuri foarte înalte din centru, vechi de zeci de ani și construite ca niște zigurate, încărcate de reclame fluorescente, roșii, verzi și albastre, care se aprindeau și se stingeau în ritmuri diferite, iar mai departe doar densitatea tot mai mare la orizont a stelelor, care formau hăt-departe o muchie de aur vechi. Prins ca o piatră în inelul de stele, Bucureștii nocturn îmi umplea ferestrele, se vărsa înăuntru și-mi pătrundea în corp și în creier atât de adânc, încât chiar din adolescență îmi imaginam un melanj de carne, piatră, lichid cefalo-rahidian, oțel cornier și urină, care, susținut de vertebre și arhitrave, însuflețit de statui și obsesii, digerând cu mațe și centrale termice, ar fi făcut din noi unul singur. Într-adevăr, stând nopțile pe lada de la studio, cu picioarele pe calorifer, nu numai eu contempnam orașul, ci și el mă spiona, și el mă visa, și el se excita; căci el nu era decât substitutul fantomei mele gălbui care mă privea din fereastră când era lumina aprinsă. Aveam mai mult de douăzeci de ani când am pierdut imaginea asta. Atunci s-au pus fundațiile blocului de vizavi, s-a hotărât lărgirea șoselei, asfaltarea ei, demolarea centrului de pâine, a celui de sifoane și a chioșcurilor și construirea unui zid de blocuri, mai înalte decât al nostru, în partea cealaltă a șoselei. Era o iarnă geroasă, și cerul era alb și limpede după ce ninsese mult. Mă uitam din când în când pe geam. Un excavator galben dărăma, lovind cu cupa dințată, clădirea în care locuise o femeie lascivă, care nu mi se arătase goală niciodată. Interiorul camerelor era gol și se vedea bine în ruina și mai patetică datorită zăpezii. Bucureștii lui îi era strivit un rinichi, îi era extirpată o glandă, poate, vitală. Poate că pe sub coaja orașului, ca a unei răni, existau într-adevăr subterane, și poate că această gospodină extrem de lubrică și care (dintr-un capriciu ?) nu mi se arătase goală niciodată fusese cumva

un centru, o matcă a acestei vieți subterane. Acum alveola ei se fărâmița ca ipsosul. Curând, toată partea de vizavi a șoselei arăta ca o dantură ruinată, cu cioturi îngălbenite și locuri goale și goluri de o putreziciune metalică. Zăpada mirosea așa bine, cum deschisem treimea uriașă de geam subțire și umed, scoțând afară capul tuns, ca să-mi înghețe ceafa și urechile și ca să privesc aburii răbufnind din odaie, dar dincolo de mireasma ei limpede, proaspătă ca a rufelor înghețate pe sârmă, puteam gândi duhoarea distrugerii. Și dacă e adevărat că emisferele cerebrale s-au dezvoltat din străvechiul bulb olfactiv, duhoarea, damful metafizic, mirosul subțirilor timpului, acreala de cârpă de vase a apropierii extazului, duhul de creson al nebuniei sunt, poate, gândurile noastre cele mai profunde.

Spre primăvară fundațiile erau săpate, canale ca de râie se întindeau în lut, cabluri roz și negre se desfășurau de pe uriașe mosoare de cherestea, mai înalte decât omul, și scheletul de beton se ridica obnubilând o fâșie de București după alta, sufocându-i vegetația foșnitoare și astupându-i frontoanele, gorgonele, cupolele, terasele încălécate unele peste altele. Cofrajele de placaj și fier forjat, neregulate și precare, schelele pe care suiau muncitorii, mașinile de turnat asfalt scoțând valuri de fum, noii stâlpi electrici de beton, depozitați în stive, și care aveau să înlocuiască ruginitele crucifixe metalice, toate păreau părțile vizibile ale unei conspirații menite să mă despartă de București, de mine însumi, de cei cincisprezece ani în care, așezat pe ladă și cu tălpile pe calorifer, trăsesem perdeaua și privisem cerurile vaste ale orașului. Se ridica un zid, se închidea o zonă din mintea mea, avea să mi se interzică de-acum accesul la tot ce proiectasem din mine în fiecare dintre cuburile și dreptunghiurile și verdele negru și verdele galben și luna subțire ca unghia reflectându-se în toate ferestrele. La șapte sau opt ani, părinții mă culcau obligatoriu după-amiaza. Șifonierul era pe atunci așezat paralel cu patul, și mă priveam minute-n șir în luciul lui galben, un

copil cu ochi întunecați transpirând sub cearceaf și neputând nici o clipă să adoarmă. Când soarele răsfrânt în furnir mă orbea, făcându-mă să văd pete moy, mă-ntorceam cu fața la perete, ca să privesc, urmărind fiecare florică și frunzuliță cărămizie, desenul stofei cu care era tapițată placa lipită de perete a studioului. Deslușeam în labirintul floral simetrii aspre, grupuri neașteptate, capete de animale și siluete de bărbați, cu care construiam povești ce ar fi trebuit să mi se prelungească în vise. Dar somnul nu venea niciodată, era prea lumină, și tocmai lumina albă, de octombrie mă hotăra să mă joc cu focul: ascultam dacă nu se-aude vreun zgomot din camera părinților mei și apoi mă ridicam ușor din pat și mergeam în vârful picioarelor la fereastră. Imaginea orașului era acum prăfoasă și îndepărtată. Șoseaua se curba larg spre stânga, așa că puteam deja vedea blocurile de pe partea noastră înspre Lizeanu și Obor. Foarte departe se zărea Foișorul de Foc, iar în spatele lui termocentrala cu paraboloidale coșurilor dejectând un fum încremenit. Plopii păreau drepți și ogivali, dar cei mai apropiați își trădau ereditatea încărcată: crengile pline de frunze tremurătoare, țâșnite în sus, nu erau drepte, ci șerpuite ca niște cozi despletite de curând. Îmi lipeam fruntea de geam și, toropit de insomnie, așteptam să se facă ora cinci, dar timpul nu părea să mai curgă, iar imaginea terifiantă a tatălui meu năvălind deodată pe ușă, cu un ciorap de damă pe cap, înnodat în chip de fes, ca să-i țină dat pe spate părul negru și cu firul gros de brunet „pana corbului“, îmi era mereu prezentă în minte. În astfel de minute furate somnului obligatoriu am contemplat odată cel mai frumos peisaj din lume. Era după o furtună de vară cu trăznete ramificându-se pe cerul brusc întunecat, atât de întunecat încât n-aș fi putut spune dacă în cameră sau afară era mai mult întuneric, cu o răbufnire de ploaie în care fiecare dintre rapidele șuvoaie paralele era înconjurat de un abur de stropi fini sărind leneș în toate părțile. Când ploaia a-ncetat, între cerul negru și orașul ud și cenușiu s-a făcut

deodată lumină. Era ca și când două palme ar fi protejat infinit de gingaș lumina galbenă, proaspătă, transparentă, așezându-se pe suprafețe, vopsindu-le cu șofran și citron, dar mai ales aurind aerul, dându-i o strălucire de prismă de sticlă. Încet, norii s-au spart și alte dăre din același aur rarefiat, căzând oblic, au interferat cu lumina inițială, făcând-o și mai intensă, mai limpede și mai răcoroasă. Întins pe coline, cu turlele Mitropoliei ca de mercur, cu toate geamurile arzând ca flacăra de sare, încolăcit de curcubeu, Bucureștiul era un retablu pictat pe fereastra mea triplă, la pragul de jos al căreia abia ajungeam cu claviculele.

Înluminura avea să-mi fie acum răzuită și deasupra ei, cu caractere egale și-nghesuite, avea să se scrie un text imperativ și greu ca o cortină. Iar azi, când sunt la jumătatea arcului vieții mele, când am citit toate cărțile, inclusiv cele tatuate pe lună și pe pielea mea, cele scrise cu vârful acului pe colțul ochilor mei, când am văzut și am avut destul, când mi-am dereglat sistematic toate simțurile, când am iubit și-am urât, când am ridicat monumente de aramă nepieritoare, când mi s-au lungit urechile așteptându-l pe micuțul Dumnezeu, fără să înțeleg multă vreme că nu sunt decât un sarcopt săpându-mi canale în pielea lui de lumină bătrână, când îngerii îmi populează creierul ca spirochetele, când toată dulceața lumii m-a desfătat și când s-au dus aprilie și mai și iunie — azi, când sub inel pielea mi se descuamează în mii de straturi de foiță de Biblie, azi, vivacele și absurdul azi, încerc să-mi pun dezordine-n gânduri și să citesc runele cu ferestre și balcoane pline de rufe umede ale blocului de vizavi, care mi-a rupt viața-n două așa cum nautilul își zidește fiecare compartiment în care n-a mai încăput și se mută într-unul mai mare, pe spirala de sidif care-i rezumă viața. Însă acest text nu este uman și nu-l mai pot desluși. Ce a rămas dincolo, nașterea, copilăria și adolescența mea transpar uneori prin porozitatea uriașului zid, în zdrențe lungi și enigmatice, deformate în anamorfoze și racursiuri, pulverizate de mediile de difracție,